

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง
อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ดำเนิน เสนาะสำเนียง

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

พฤษภาคม 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

อาจารย์ที่ปรึกษาและคณบดีวิทยาลัยการศึกษาคณะต่อเนื่อง ได้พิจารณาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยพะเยา

.....

(ดร. ชัยณรงค์ ศรีมันตะ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพรัก)

คณบดีวิทยาลัยการศึกษาคณะต่อเนื่อง

พฤษภาคม 2555

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ ดร. ชัยณรงค์ ศรีมันตะ อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจสอบแก้ไขจนการศึกษาอิสระฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ นายอริย์รัช นามใจ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6ว นางสาวกัลยา ใจกล้า ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6ว และนางสาวพิมพ์ภา คุณารูป ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6ว ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ขอขอบคุณพนักงานเทศบาลและลูกจ้างเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลสันป่าม่วง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม ทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วน และได้ผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อเทศบาลตำบลสันป่าม่วง และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาอิสระฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณบูชา พระคุณบุพการี บุรพจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้ให้การอบรมสั่งสอนจนทำให้ประสบความสำเร็จ และมีความเจริญก้าวหน้าในการศึกษาและอาชีพการงานตลอดมา

ดำเนิน เสนาะสำเนียง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันปาม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

PEOPLE'S PARTICIPATION IN FORMULATING THE SANPAMUANG MUNICIPALITY DEVELOPMENT PLAN, MUEANG DISTRICT, PHAYAO PROVINCE

ดำเนิน เสนาะสำเนียง¹

ดร. ชัยณรงค์ ศรีมันตะ²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันปาม่วง และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันปาม่วง กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในพื้นที่ตำบลสันปาม่วง จำนวน 8 หมู่บ้าน รวม 353 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน และตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา/ข้อเสนอแนะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันปาม่วง โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และลำดับสุดท้ายด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

Abstract

This research aimed to study the level of public participation in the preparation, Province and to study problems and difficulty on public participation in the preparation of the local development plans at Sanpamuang Municipal District, Mueang District, Phayao Province. The samples of the study were 353 people from 8 villages in Sanpamuang district area. The instrument was the questionnaire comprising 3 parts: Part 1: basic information, Part 2: level of public participation in the preparation, and Part 3: Open-ended questionnaire about problems and suggestions. The statistics used in data interpretation were percentage, frequency, mean, and standard.

The results showed that the samples gave their opinions on the level of the public participation in the preparation of development plans at high level. The level of public participation in the benefits was highest, followed by the public participation was in the action, public participation in making decision and the least level of the public participation in the evaluation was in the action aspect.

¹ นิสิตระดับมหาบัณฑิต หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยา

² อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

PEOPLE'S PARTICIPATION IN FORMULATING THE SANPAMUANG MUNICIPALITY DEVELOPMENT PLAN, AMPHOE MUANG, PHAYAO PROVINCE

ความเป็นมาของการทำวิจัย

การปกครองที่เกิดขึ้นในประเทศไทยปัจจุบันนี้ เน้นความรักใคร่สามัคคีของประชาชนในประเทศ และความโปร่งใสในการบริหารงานของรัฐบาล การเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการบ้านเมือง สามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและส่วนราชการได้ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น เน้นการเปิดระบอบราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

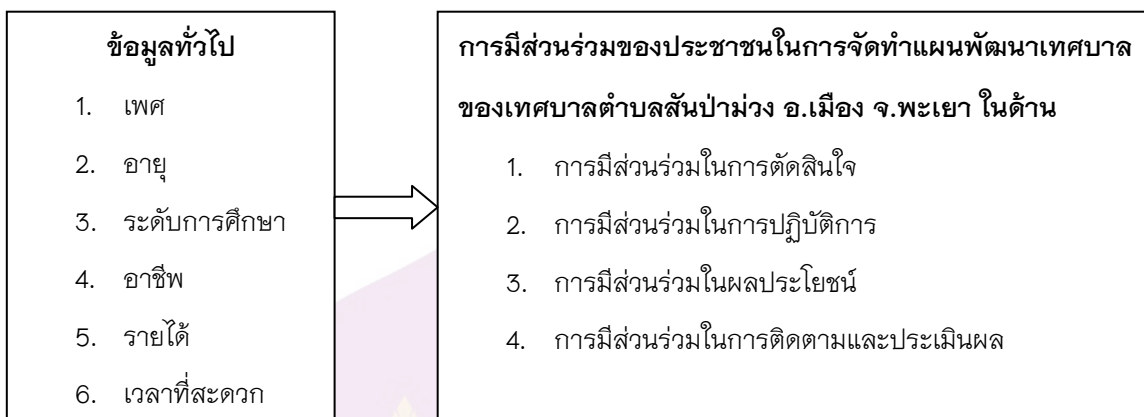
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการบริหารราชการโดยการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 282 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 บัญญัติให้เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลและการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นในบริบทใหม่ของการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป ปัญหาสลับซับซ้อนขึ้น ข้อมูลและความคิดเป็นที่หลากหลายรอบด้าน

ดังนั้น จากประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยเป็นการศึกษาระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อนำผลของการศึกษามาวิเคราะห์และวางนโยบายเพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนามีประสิทธิภาพและสนองตอบต่อปัญหาความต้องการของประชาชน และชุมชน อันจะส่งผลให้ประชาชนในตำบลมีความอยู่ดีกินดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ประชาชนในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลสันป่าม่วง จำนวน 8 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด 3,009 คน ผู้ศึกษาได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของ Taro Yamane โดยประชากร 3,009 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 353 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามแบบปลายปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากแบบสอบถามทั้งหมด 353 ฉบับ ได้รับคืนและเป็นฉบับที่สมบูรณ์ 353 ฉบับ คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์

4. ระยะเวลาในการดำเนินงานตั้งแต่ เดือน มิถุนายน 2554 – เดือน มีนาคม 2555

ผลการวิจัยและอภิปราย

ผลการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 56.9 เพศหญิง จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 43.1 ส่วนใหญ่ร้อยละ 28.3 มีช่วงอายุ 31-40 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 29.7 มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 31.7 มีอาชีพเกษตรกร ส่วนใหญ่ร้อยละ 40.8 มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน และส่วนใหญ่ร้อยละ 55.2 มีเวลาที่สะดวก 17.00-22.00 น.

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล

2.1 การมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ จากการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาของเทศบาล การนำเสนอแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ต่อที่ประชุมประชาคมเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนา

สามปี การร่วมตัดสินใจในการร่วมจัดทำแผนพัฒนาสามปี การให้คำปรึกษากับตัวแทนชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน การร่วมกับเทศบาลในการพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อลงกรณ์ ปราบโพธิ์ (2545) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในชุมชนของตนเองอย่างมีระบบอันส่งผลให้แผนพัฒนาอำเภอสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง อีกทั้งจะได้ ทราบถึงข้อจำกัดในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาอำเภอในรูปแบบเดิมที่จัดทำโดยภาครัฐ เพื่อศึกษาแนวทางและกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาอำเภอในรูปแบบใหม่ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงแผนพัฒนาอำเภอให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

2.2 การมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติ จากการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) พบว่าประชาชนให้ความร่วมมือสนับสนุนเมื่อเทศบาลนำแผนพัฒนาสามปีไปดำเนินการ การร่วมเป็นกรรมการหรือได้ร่วมคัดเลือกผู้แทนประชาคมเพื่อเป็นคณะกรรมการพัฒนาเทศบาล การร่วมตรวจสอบความถูกต้องของแผนพัฒนาสามปี การแสดงออกหรือให้ความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมหรือไม่สมประโยชน์ต่อโครงการตามแผนพัฒนาสามปี การเข้าร่วมกับทางเทศบาลในการนำแผนงาน/โครงการ และกิจกรรมการพัฒนาที่เทศบาลจัดให้มีขึ้นในชุมชนไปดำเนินการ การร่วมให้การดูแลบริการสาธารณะที่เทศบาลจัดให้ เช่น ไฟฟ้าสาธารณะ กระจ่างไม้ดอก/ไม้ประดับ ถึงขยะซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธนาธิศย์ หงษ์ทอง (2552) พบว่าประชาคมหมู่บ้านส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาและการมีส่วนร่วมในการดำเนินแผนงานโครงการต่างๆในระดับมาก และประจักษ์ วงศ์ปัญญา (2545) พบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลระดับมากที่สุดคือ มีส่วนร่วมในการเสาะแสวงงานต่อกิจกรรมการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์มีส่วนร่วมน้อย

2.3 การมีส่วนร่วมในด้านผลประโยชน์ จากการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในด้านผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) พบว่าการบริการสาธารณะประโยชน์ที่เทศบาลจัดสรรให้เป็นไปตามแผนงาน/โครงการ การร่วมเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากทางเทศบาลและได้รับการจัดสรรตามประสงค์ โครงการหรือกิจกรรมที่เทศบาลดำเนินการ ประชาชนในชุมชนได้รับประโยชน์โดยตรง การบริการสาธารณประโยชน์ที่เทศบาลจัดสรรให้เป็นไปตามลำดับความจำเป็น และความสำคัญของปัญหาซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสรรพสิทธิ์ เขียวกุลมาศ (2552) พบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชนในด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ ด้านการรับผลประโยชน์และด้านการประเมินผลมีส่วนร่วมในระดับมาก อาทิ การได้รับประโยชน์จากป่าชุมชน เช่น สัตว์ป่า เห็ด หน่อไม้ น้ำผึ้ง เป็นต้น

2.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล จากการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.64$) พบว่าการร่วมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมโครงการพัฒนาที่เทศบาลดำเนินการ เช่น การจัดจ้างก่อสร้าง การจัดซื้อครุภัณฑ์ การเข้าร่วมประเมินผล การปฏิบัติงานตามแผนพัฒนา การติดต่อกับเทศบาลเกี่ยวกับผลความคืบหน้าการดำเนินโครงการพัฒนา การสอบถามผู้รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของปนัดดา บรรณเลข (2548) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยกระทรวงมหาดไทย ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนของตนเอง ซึ่งผลการศึกษาทำให้ทราบว่าประชาชนและกรรมการชุมชนมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา อยู่ในระดับมากเป็นที่น่าพึงพอใจ ซึ่งควรรักษาระดับให้ได้เช่นนี้ต่อไป เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้คิดริเริ่มในการดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความยั่งยืน และเป็นการพัฒนาโดยประชาชน เพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และแก้ไขปัญหาในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง / บรรณานุกรม

- เกศิณี พรหมตัน. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลตำบลแม่ใจ จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ รม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ปนัดดา บรรณเลข. (2548). การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลนครเชียงใหม่. (พ.ศ.2545-2549). การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ประจักษ์ วงศ์ปัญญา. (2545). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษาอำเภอรัว จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ รม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ธนาธิศน์ หงส์ทอง. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาคมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเชียงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สรรพลีทธิ์ เยาวสกุลมาศ. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาป่าชุมชนบ้านใหม่พัฒนา ตำบลดอนไฟ อำเภอมะเข่ จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

อลงกรณ์ ปรามไผ่รี. (2545). การจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ 5 ปี (พ.ศ. 2545-2549) โดยกระบวนการประชาคมกรณีศึกษา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ การค้นคว้าแบบอิสระ รม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
ผู้ศึกษาค้นคว้า	ดำเนิน เสนาะสำเนียง
ที่ปรึกษา	ดร. ชัยณรงค์ ศรีมันตะ
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รม. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยพะเยา, 2555

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในพื้นที่ตำบลสันป่าม่วง จำนวน 8 หมู่บ้าน รวม 353 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน และตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา/ข้อเสนอแนะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และลำดับสุดท้ายด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

Title PEOPLE'S PARTICIPATION IN FORMULATING THE SANPAMUANG MUNICIPALITY DEVELOPMENT PLAN, MUEANG DISTRICT, PHAYAO PROVINCE.

Author Dumnern Sanohsamniang

Advisor Dr.Chainarong Shimanta

Academic Paper Independent Study M.P.A. in Public Policy
University of Phayao, 2012

ABSTRACT

This research aimed to study the level of public participation in the preparation, Province and to study problems and difficulty on public participation in the preparation of the local development plans at Sanpamuang Municipal District, Mueang District, Phayao Province. The samples of the study were 353 people from 8 villages in Sanpamuang district area. The instrument was the questionnaire comprising 3 parts: Part 1: basic information, Part 2: level of public participation in the preparation, and Part 3: Open-ended questionnaire about problems and suggestions. The statistics used in data interpretation were percentage, frequency, mean, and standard.

The results showed that the samples gave their opinions on the level of the public participation in the preparation of development plans at high level. The level of public participation in the benefits was highest, followed by the public participation was in the action, public participation in making decision and the least level of the public participation in the evaluation was in the action aspect.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
ข้อมูลทั่วไปของเทศบาล.....	6
แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.....	10
แนวความคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ.....	13
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	19
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย.....	25
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	26
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	26
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	27
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	28
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	28
4 ผลการวิจัย.....	30
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	30
ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล..	33
ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง....	39

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 บทสรุป.....	41
สรุปผลการวิจัย.....	41
อภิปรายผลการวิจัย.....	43
ข้อเสนอแนะ.....	45
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	45
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	45
บรรณานุกรม.....	46
ภาคผนวก.....	49
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	50
ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า.....	57

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงชื่อหมู่บ้านและผู้นำหมู่บ้าน.....	7
2 แสดงจำนวนประชากรและพื้นที่.....	7
3 แสดงจำนวนประชากรแยกตามช่วงอายุ.....	8
4 แสดงจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	27
5 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย.....	28
6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ.....	30
7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ.....	31
8 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา.....	31
9 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ.....	32
10 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้.....	32
11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเวลาที่สะดวก.....	32
12 แสดงด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ.....	33
13 แสดงด้านการมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติ.....	35
14 แสดงด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์.....	36
15 แสดงด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล.....	38
16 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมทั้งหมดของความคิดเห็น ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล.....	39
17 แสดงจำนวนของข้อเสนอแนะ.....	39

สารบัญภาพ

ภาพ

หน้า

1	แสดงผลการมีส่วนร่วมในองค์กร.....	11
---	----------------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยปัจจุบันนี้ จะเห็นได้ว่ารัฐบาลชุดใหม่ ได้วางเป้าหมายในการบริหารประเทศ โดยเน้นความรักใคร่สามัคคี ของประชาชนในประเทศ และความโปร่งใสในการบริหารงานของรัฐบาล ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการบริหารกิจการบ้านเมือง สามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และส่วนราชการได้ ระบบราชการจำเป็นต้องยอมรับ และปรับให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะ ความคิดเห็น ร่วมปฏิบัติงาน และตรวจสอบผลการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศ ให้ความสำคัญ และเป็นประเด็นที่สังคมไทยให้ความสนใจ เพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมี ส่วนร่วมตามหลักกรรมมาภิบาล ที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาค ส่วนในสังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใส และเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่ายในการ บริหารราชการอย่างโปร่งใสสุจริต เปิดเผยข้อมูล

การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การ ตัดสินใจทางการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในทุกกระดับ เน้นการเปิดระบบ ราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จากหลักการและความจำเป็นดังกล่าว ทำให้การพัฒนา ระบบราชการ ที่สนับสนุนการปรับกระบวนการทำงานของส่วนราชการ ที่เปิดโอกาสให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นหรือที่เรียกว่า “การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม”

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล เป็นการบริหารราชการโดยการ กระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ ของประชาชนในท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 282 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 บัญญัติให้เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลและองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง แล้วยังมีอำนาจหน้าที่ในการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรี กำหนดอีกด้วย

ในการวางแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีความเป็นอิสระ ในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น และการดำเนินงานตามแผนเป็นการมอบอำนาจหน้าที่ ในการจัดบริการ สาธารณะบางส่วนให้ แต่ยังคงอยู่ในการกำกับดูแลหรือตรวจสอบ โดยรัฐบาลและประชาชน ซึ่งเหตุผลของการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ เพื่อให้การดำเนินการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดประโยชน์สูงสุดตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีแง่มุม กลไกทางกฎหมาย ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ในการกระจาย อำนาจให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. ในแง่มุมทางด้านเศรษฐศาสตร์ เป็นไปเพื่อต้องการให้รัฐสามารถผลิตนโยบายและบริการสาธารณะ ที่สามารถตอบสนองกับความต้องการของประชาชนในทุกระดับให้ได้มากที่สุด
2. ในแง่มุมทางรัฐศาสตร์ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยบนฐานรากของประชาชน
3. ในแง่มุมของสิทธิมนุษยชน ถือว่าการกระจายอำนาจให้ชุมชนในท้องถิ่นปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของคนในท้องถิ่นเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

เป้าหมายหลักของแง่มุมต่าง ๆ วางอยู่ที่การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความเข้มแข็ง ให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็น ในบริบทใหม่ของการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปปัญหาสลับซับซ้อนขึ้น ข้อมูลและความคิดเป็นที่ หลากหลายรอบด้าน

นอกจากนั้นจะเห็นได้ว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมา ประชาชนบางส่วนมีความตื่นตัวในทาง การเมืองมาก มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมเพื่อผลประโยชน์ รวมทั้งการแสดงความคิดเห็น ทั้ง ที่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยกับการบริหารงานของรัฐบาล ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ที่ประเทศ ไทยได้ประสบที่ผ่านมา ส่งผลให้เศรษฐกิจในประเทศชะลอตัว นักธุรกิจไม่กล้าเข้ามาลงทุนจาก ปัญหาที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าประชาชนตื่นตัว และมีมุมมองความเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน แนวทางแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นซ้ำอีก คือการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมซึ่ง เป็นกลไกที่สำคัญในการป้องกันความขัดแย้ง และในขณะเดียวกันก็เสริมสร้างความสมานฉันท์ ให้เกิดขึ้นในชุมชน

เทศบาลตำบลสันปาม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมเป็นแบบชนบท ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร

มุ่งที่จะทำมาหากินเลี้ยงครอบครัว ทำให้หน้าที่ในการพัฒนาชุมชน เป็นบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชน และองค์กรในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครชุมชนซึ่งเป็นประชากรส่วนน้อยของชุมชน โดยประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ หรือเข้ามามีส่วนร่วม ในกิจกรรมของเทศบาล จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลง ประกอบกับในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลในปีที่ผ่านมา ๆ มากก็ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเท่าที่ควร

ดังนั้น จากประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยเป็นการศึกษาระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อนำผลของการศึกษามาวิเคราะห์และวางนโยบาย เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนามีประสิทธิภาพ และสนองตอบต่อปัญหาความต้องการของประชาชนและชุมชน อันจะส่งผลให้ประชาชนในตำบลมีความอยู่ดีกินดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยประชากรที่ใช้ศึกษาคือ ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลสันป่าม่วง จำนวน 8 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 3,009 คน แยกเป็นชาย 1,494 คน หญิง 1,515 คน (อำเภอเมืองพะเยา, พฤษภาคม 2554)

1. ด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ด้าน กล่าวคือ

- (1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- (2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
- (3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์
- (4) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

2. ด้านประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างและขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาคัดเลือกจากประชากรที่อาศัยอยู่จริงในเขตเทศบาลตำบลสันป่าม่วง ทั้งหมด 8 หมู่บ้าน จำนวน 353 คน จากประชากรทั้งหมด 3,009 คน

3. ด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาคือพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

4. ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย

มิถุนายน 2554 – มีนาคม 2555

นิยามศัพท์เฉพาะ

เทศบาล หมายถึง องค์การบริหารรูปแบบหนึ่งของราชการส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 รวมแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552 ในที่นี้หมายถึงเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ประชาชน หมายถึง ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

การมีส่วนร่วม หมายถึง บทบาทในการเริ่มคิดกำหนดปัญหาของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลสันป่าม่วง การตัดสินใจเลือกวิธีแก้ไขปัญหา การปฏิบัติการแก้ไขปัญหา การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะดำเนินงานโครงการ การติดตามและประเมินผลโครงการภายหลังโครงการดำเนินการแล้วเสร็จ

แผนพัฒนา หมายถึง แผนพัฒนาสามปี

แผนพัฒนาสามปี หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

โครงการพัฒนา หมายถึง โครงการที่มีวัตถุประสงค์สนองต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และดำเนินการเพื่อให้การพัฒนาบรรลุตามวิสัยทัศน์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดไว้

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ได้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในด้านผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ของประชาชน เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันปาม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
2. ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตำบลสันปาม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาได้รวบรวมเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมแล้วนำมาเรียบเรียงเป็นข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเทศบาลตำบลสันป่าม่วง
2. แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
3. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
5. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลสันป่าม่วง

1. ประวัติ

เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2539 กระทรวงมหาดไทยได้มีประกาศจัดตั้งสภาตำบลสันป่าม่วง เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าม่วงโดยประกาศดังกล่าวให้มีผลบังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และต่อมาเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2552 กระทรวงมหาดไทยได้มีประกาศจัดตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าม่วงเป็นเทศบาลตำบลสันป่าม่วง โดยมีผลตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

2. ที่ตั้ง

- 2.1 จัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลสันป่าม่วง เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552
- 2.2 ที่ตั้งเลขที่ 129 หมู่ที่ 6 ตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
- 2.3 อาณาเขตติดต่อ
 - ทิศเหนือติดกับเขตเทศบาลตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
 - ทิศใต้ติดกับเขตเทศบาลตำบลบ้านสา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
 - ทิศตะวันออกติดกับกว๊านพะเยา
 - ทิศตะวันตกติดกับอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

เทศบาลตำบลสันป่าม่วงอยู่ห่างจากอำเภอเมืองพะเยา ประมาณ 12 กิโลเมตร มาทางทิศตะวันตก โดยมีเนื้อที่ทั้งหมด 36 ตารางกิโลเมตร ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบล ทางทิศตะวันตกของตำบลสันป่าม่วงมีสภาพเป็นเทือกเขาและมีที่ราบบริเวณเชิงเขา ส่วนพื้นที่ทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบลุ่มติดกับกว๊านพะเยา

3. จำนวนหมู่บ้าน

เทศบาลตำบลสันป่าม่วง มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 8 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในเขตเทศบาลทั้ง 8 หมู่บ้าน โดยมีรายชื่อหมู่บ้านและผู้นำดังนี้

ตาราง 1 แสดงชื่อหมู่บ้านและผู้นำหมู่บ้าน

ที่	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	ชื่อผู้ใหญ่บ้าน	หมายเหตุ
1	ผาช้างมูบ	1	นายรุ่งเรือง กันตรี	
2	ทุ่งต้นศรี	2	นายศุภกานต์ คูดี	
3	สันปูเลย	3	นายประสิทธิ์ วงศ์ไชยา	
4	สันป่าม่วงใต้	4	นางฟองศรี ปรีชาพงศ์มิตร	กำนันตำบลสันป่าม่วง
5	สันป่าม่วงเหนือ	5	นายสิทธิ สายปิ่น	
6	สันป่าบาง	6	นายชาติชาย วงศ์ไชยา	
7	แม่ต๋อมใน	7	นายดวงแก้ว หวานใจ	

ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากรและพื้นที่

ที่	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวนประชากร			จำนวนครัวเรือน	จำนวนเนื้อที่ (ไร่)
			ชาย	หญิง	รวม		
1	ผาช้างมูบ	1	265	273	538	178	1,602
2	ทุ่งต้นศรี	2	148	166	314	104	762
3	สันปูเลย	3	284	297	581	206	1,524
4	สันป่าม่วงใต้	4	185	197	382	122	1,016
5	สันป่าม่วงเหนือ	5	165	152	317	104	156
6	สันป่าบาง	6	183	173	356	153	2,813
7	แม่ต๋อมใน	7	113	113	226	104	1,563
8	สันป่าม่วงกลาง	8	151	144	295	101	274
รวม			1,494	1,515	3,009	1,072	9,710

ตาราง 3 แสดงจำนวนประชากรแยกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	ชาย	หญิง	รวม
น้อยกว่า 1 ปีเต็ม	7	9	16
1 ปีเต็ม - 2 ปี	27	25	52
3 ปีเต็ม - 5 ปี	34	30	64
6 ปีเต็ม - 11 ปี	79	65	144
12 ปีเต็ม - 14 ปี	50	34	84
15 ปีเต็ม - 17 ปี	58	61	119
18 ปีเต็ม - 25 ปี	136	154	290
26 ปีเต็ม - 49 ปีเต็ม	548	532	1,080
50 ปีเต็ม - 60 ปีเต็ม	299	316	615
มากกว่า 60 ปีเต็มขึ้นไป	255	290	545
รวม			3,009

4. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

4.1 อาชีพ

ประชากรในเขตเทศบาลตำบลสันป่าม่วง ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทางด้าน การเกษตร เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้อาชีพหลักแล้วเวลารว่างจากการทำนา ประชาชนยังมีการร่วมกลุ่มอาชีพเสริม เช่น กลุ่มจักสานผักตบชวา กลุ่มผู้เลี้ยงโค กลุ่มเลี้ยง ปลาในกระชัง กลุ่มทำหน่อไม้บิบ กลุ่มเย็บปักถักร้อย และกลุ่มข้าวต่อข้าวแตน

4.2 หน่วยธุรกิจ ในเขตเทศบาล

โรงสี จำนวน 11 แห่ง

5. สภาพทางสังคม

5.1 สถานศึกษา/แหล่งเรียนรู้

- โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านสันป่าม่วง โรงเรียน บ้านสันปูเลย และโรงเรียนบ้านผาซางมูบ

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสันป่าม่วง

- ศูนย์กลางการเรียนรู้ชุมชน จำนวน 1 แห่ง

- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านมีครบทุกหมู่บ้าน

5.2 สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- วัด จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ วัดบ้านสันป่าม่วง วัดบ้านสันบุญเลย วัดบ้านผาซำงมูบ วัดบ้านแม่ต๋อมใน และวัดอนาลโยทิพยารามตั้งอยู่บนดอยบุษราคัมพื้นที่หมู่ที่ 6

5.3 สาธารณสุข

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเฉลิมพระเกียรติอนาลโย

5.4 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- ป้อมยามตำรวจ (ตั้งอยู่ ณ วัดอนาลโย)
- ศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
ศักยภาพของศูนย์ฯ
 - มีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.)ประจำศูนย์ฯ จำนวน 15 คน
 - รถบรรทุกน้ำอเนกประสงค์ ขนาด 6,000 ลิตร จำนวน 1 คัน
 - รถกู้ภัยเคลื่อนที่เร็ว จำนวน 1 คัน

6. โครงสร้างพื้นฐานพื้นฐาน

6.1 การคมนาคม

- ถนน/ซอย ที่ใช้สัญจรในหมู่บ้านทุกหมู่บ้านเป็นถนน คสล./คสม. สามารถใช้ได้ตลอดฤดูกาล
- ถนนหินคลุก/ถนนลูกรัง เข้าสู่พื้นที่การเกษตรและแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 4 สาย
- ถนนลาดยางเชื่อมระหว่างตำบลและหมู่บ้าน จำนวน 4 สาย

6.2 การโทรคมนาคม

- มีตู้โทรศัพท์สาธารณะ/โทรศัพท์บ้านเข้าถึงทุกหมู่บ้านในตำบล

6.3 การไฟฟ้า

- ทุกครัวเรือนในตำบลสันป่าม่วงมีไฟฟ้าใช้คิดเป็นร้อยละ 100
- หมู่บ้านในเขตตำบลสันป่าม่วงมีไฟฟ้าแสงสว่างสาธารณะครบทุกหมู่บ้าน

6.4 แหล่งน้ำ

- มีระบบประปาหมู่บ้านครบทุกหมู่บ้าน จำนวน 8 หมู่บ้าน
- ลำน้ำ/ลำห้วย จำนวน 2 สาย ได้แก่ ลำห้วยแม่ต๋อม และคลองหลวง
- น้ำตกธรรมชาติ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ น้ำตกขุนต๋อม หมู่ที่ 7
- อ่างเก็บน้ำ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ อ่างเก็บน้ำแม่ต๋อม อ่างเก็บน้ำห้วยทับช้าง และอ่างเก็บน้ำปู่หน่อแก้ว

7. รายได้ของเทศบาล

งบประมาณประจำปี พ.ศ. 2554 จำนวน 14,994,386.86 บาท แยกเป็น

- เงินรายได้ จำนวน 7,574,786.17 บาท
- เงินอุดหนุนทั่วไป จำนวน 3,377,252.00 บาท
- เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ จำนวน 3,730,560.00 บาท

8. ข้อมูลอื่น ๆ

8.1 แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่

- วัดอนาลโยทิพยารามตั้งอยู่บนดอยบุษราคัมพื้นที่ หมู่ที่ 6
- น้ำตกขุนต่อมตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยหลวง พื้นที่ หมู่ที่ 7
- หมู่บ้านจักสานจากผักตบชวา หมู่ที่ 4

8.2 มวลชนจัดตั้ง

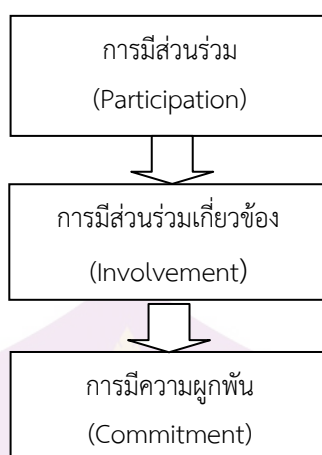
- ลูกเสือชาวบ้าน จำนวน 200 คน
- กองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ จำนวน 55 คน
- อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน(อปพร.) จำนวน 63 คน
- ชุติรัษาความสงบเรียบร้อยหมู่บ้าน(ชรบ.) จำนวน 176 คน
- สมาชิกตำรวจบ้าน(สตบ.) จำนวน 4 คน
- อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) จำนวน 125 คน

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

1. ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลให้การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ประสบความสำเร็จได้ง่าย การมีส่วนร่วมจึงมีความสำคัญต่อหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายการมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

สุพล พุดมี (2545, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยสนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ อาจจะเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือกระบวนการบริหารประสิทธิภาพขององค์กรขึ้นอยู่กับการร่วมพลังของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรนั้น ในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย วิธีการหนึ่งในการรวมพลังความคิดและสติปัญญา ก็คือ การให้บุคคลส่วนร่วมในองค์กรนั้น บุคคลจะต้องมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับผูกพันต่อกิจกรรมและองค์กรในที่สุด ดังแผนภาพที่ 1

ภาพ 1 แสดงผลการมีส่วนร่วมในองค์การ

สุรเจต ปาลี (2546, หน้า 28) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการที่เกิดจากการเกี่ยวข้องของบุคคล กลุ่มบุคคล สมาคม หรือองค์การต่าง ๆ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม อันเป็นเหตุเร้าใจให้เกิดการมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ตัดสินใจ วางแผน เพื่อนำไปปฏิบัติ ตลอดจนติดตามและประเมินผล

ศิริพล ตาลป่อง (2546, หน้า 38) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมหมายถึง บุคคล หน่วยงาน หรือองค์การมีผลประโยชน์ร่วมกัน ในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของสังคมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม อันก่อให้เกิดประโยชน์และโอกาสในการร่วมคิด ร่วมร่าง ร่วมสร้างร่วมประเมิน และหาแนวทางแก้ไขร่วมกันให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. ลักษณะและรูปแบบการมีส่วนร่วม

John M. Cohen และ Norman T. Uphoff (1980: 219) (อ้างใน จีระศักดิ์ สีใจเจริญ, 2543: 14) ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making)
- 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Implementation)
- 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

นอกจากนั้น Uphoff ยังได้เสนอกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทว่ามี 3 มิติ และ 2 บริบท ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

มิติ (Dimension) มี 3 มิติ คือ

1) มีส่วนร่วมอะไรบ้าง ซึ่งแบ่งเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการโดยทางใดทางหนึ่ง (เช่น สนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ การบริหารกิจกรรมหรือการประสานงาน) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินการ

2) มีส่วนร่วมกับใครบ้าง ได้แก่ มีส่วนร่วมกับชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ทางราชการ นักพัฒนาเอกชน ทั้งนี้ให้พิจารณาถึงคุณลักษณะของผู้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องเพศ สถานภาพครอบครัว อาชีพและรายได้

3) มีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง ได้แก่ มีส่วนร่วมโดยสมัครใจหรือถูกบังคับ ลักษณะรูปแบบของการมีส่วนร่วมโดยผ่านองค์กรประชาชนหรือโดยตรง ขนาดของการมีส่วนร่วมผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมนั้นช่วยเพิ่มพลังของประชาชน หรือเป็นแค่เพียงการได้ติดต่อสัมพันธ์กับนักพัฒนาเท่านั้น

บริบท (Contexts) มี 2 บริบท คือ

1) ลักษณะของโครงการ โดยพิจารณาจากลักษณะของสิ่งนำเข้าว่ามีความซับซ้อนของเทคโนโลยีเพียงใด ลักษณะของประโยชน์ที่ได้รับ (ความเร็ว ช้ำ ที่ได้รับประโยชน์) และเงื่อนไขที่ต้องกำหนด เช่น การเข้าถึงการบริหารโครงการ ความยืดหยุ่นของโครงการ เป็นต้น

2) สภาพแวดล้อมของกิจกรรมตามโครงการ ได้แก่ ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ ปัจจัยทางกายภาพและธรรมชาติ ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยทางการเมือง เป็นต้น (นายสุวิทย์ นิรมลพานิช, 2550, หน้า 9-15)

3. ระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน 5 ระดับ โดยระดับหรือบทบาทที่เพิ่มขึ้นตามการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

1) การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำสุดแต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการมีภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศและการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

2) การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3) การเกี่ยวข้องเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือร่วมเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

4) ความร่วมมือเป็นการให้กลุ่มประชาชน ผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วมโดยเป็นส่วนหนึ่งกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5) การเสริมอำนาจแก่ประชาชนเป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชน ในระดับสูงสุดโดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น

แนวความคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นหลักการอย่างหนึ่งของการจัดระเบียบการปกครองประเทศ โดยมีหลักการสำคัญ คือ เป็นการโอนอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเอง โดยอิสระพอสมควรภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย การกระจายอำนาจทำให้เกิดการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้น ซึ่งเทศบาลเป็นองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่ง ตามแนวความคิดของหลักการกระจายอำนาจการปกครอง

ความหมายของการกระจายอำนาจ (อ้างใน วุฒิชัย ไช้แก้ว, 2550) คำจำกัดความหรือความหมายของการกระจายอำนาจมีนักวิชาการหลายท่าน เช่น ประทาน คงฤทธิศึกษากร ประหยัด หงส์ทองคำ และบอนนาร์ต ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

การกระจายอำนาจแบ่งออกได้เป็น 2 ความหมาย คือ

1) การกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจไปให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะภายในเขตท้องถิ่น แต่ละท้องถิ่นมีอิสระบางประการในการปกครองตนเอง เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล

2) การกระจายอำนาจตามกิจการ หมายถึง การมอบอำนาจให้องค์การสาธารณะจัดทำกิจการประเภทใดประเภทหนึ่ง เพื่อให้มีอิสระในการดำเนินให้เหมาะสมกับเทคนิคของงานนั้น เช่น การไฟฟ้า การประปา และการโทรศัพท์ เป็นต้น

เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในลักษณะการกระจายอำนาจนั้น อาจจะเป็นผู้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่น หรือโดยการแต่งตั้งจากราชการส่วนกลางก็ได้ สาระสำคัญของการกระจายอำนาจ อยู่ที่ว่าท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองบางประการ โดยท้องถิ่นได้รับมอบอำนาจนี้จากส่วนกลาง การกระจายอำนาจนั้นนอกจากจะเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล โดยมอบอำนาจหน้าที่รัฐบาลกลางจะต้องดำเนินการไปให้ท้องถิ่นจัดทำแล้ว ยังเป็นการลดอำนาจหน้าที่รัฐบาลกลาง ในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ที่ได้มอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไปจัดทำด้วยการกระจายอำนาจ ไม่เป็นเพียงแต่ให้โอกาสแก่ประชาชน มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศอีกด้วย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

1. ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

ซูวงศ์ ฉายะบุตร (2539) ได้สรุปแนวความคิดของนักวิชาการและนักปกครองที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ว่า คำนิยามความหมายของการปกครองท้องถิ่น ได้มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามไว้ ส่วนใหญ่มีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกัน จะต่างคือสำนวนและรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งสามารถพิจารณา ได้ดังนี้

เดเนี่ยล วิท (Daniel Wit) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลาง ให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเป็นบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่น ก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

วิลเลียม วี. ฮอลโลเวย์ (William V. Holloway) (1957 : 101-103) นิยามว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

โจน เจ. คลาร์ก (John J. Clarke) (1957 : 87-89) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดโดยเฉพาะ และหน่วยการปกครองดังกล่าวนี้จัดตั้งและอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

2. วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

ซูวรงค์ ฉายะบุตร (2539:26) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1) ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัด ภารกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชนต่าง ๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้น หากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยงานปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ก็สามารภมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอ ที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้อย่างมาก การแบ่งเบานี้เป็น การแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาใช้ในการดำเนินการ

2) เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับการบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียวนั้น อาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยงานปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

3) เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้น จึงมีความจำเป็นโดยให้อำนาจหน่วยงานปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาล ที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้างแต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

4) เพื่อให้หน่วยงานปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษากการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการที่การปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยงานปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

3. ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

จากแนวความคิดในการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการ

กระจายอำนาจปกครอง และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นจึงสามารถสรุปได้ดังนี้

1) การปกครองท้องถิ่น คือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอน การเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสีย ในการปกครองการบริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบ และวางแผนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใส ในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด (ชูศักดิ์ เทียงตรง, 2518:6-7) โดยประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลยพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสม สำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการของท้องถิ่น นับได้ว่าเป็นผู้นำที่จะได้ใช้ความรู้ความสามารถบริหารงานท้องถิ่นเกิดความคุ้นเคย มีความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

2) การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่น รู้จักการปกครองตนเอง (Self Government) หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประการหนึ่งก็คือ การปกครองตนเองมิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื้องบน การปกครองตนเองคือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือจากประชาชนแล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องฟังเสียงประชาชนด้วยวิธีทางประชาธิปไตยต่าง ๆ เช่นเปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ (Referendum) ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน (Recall) ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตน (อนันต์ อนันตกุล, 2521:6-7)

นอกจากนี้ การปกครองตนเองในรูปของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หรือการกระจายอำนาจไปในต่างระดับ ต่ำสุดคือ รากหญ้า (Grass roots) ซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยมีหลายองค์ประกอบ แต่องค์ประกอบสำคัญยิ่งยวดอันหนึ่ง ก็คือการขาดรากฐานในท้องถิ่น (ลิขิต ธีรเวคิน, 2525:3)

3) การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เนื่องจากความจำเป็นบางประการ ดังนี้ (ชวงค์ ฉายะบุตร, 2539:28-29)

(1) การกิจของรัฐบาลมีอยู่อย่างกว้างขวาง นับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีตามความเจริญเติบโตของบ้านเมือง

(2) รัฐบาลมีอาจจะดำเนินการในการสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือจัดบริการโครงการในท้องถิ่นโดยรูปแบบที่เหมือนกัน ย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุด ท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและเข้าใจปัญหาได้ดีกว่า ผู้ซึ่งไม่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นมากที่สุด

(3) กิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่น และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อประเทศโดยส่วนรวม จึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการดังกล่าวเอง

ดังนั้น หากไม่มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลจะต้องรับภาระดำเนินการทุกอย่าง และไม่แน่ว่าจะสนองความต้องการของท้องถิ่นทุกจุดหรือไม่ รวมทั้งจะต้องดำเนินการเฉพาะท้องถิ่นนั้น ๆ ไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่น หากได้จัดให้มีการปกครองท้องถิ่นเพื่อดำเนินการเองแล้ว ภาระของรัฐบาลก็จะผ่อนคลายเป็นไป รัฐบาลจะมีหน้าที่เพียงแต่ควบคุมดูแลเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อให้ท้องถิ่นมีมาตรฐานในการดำเนินงานยิ่งขึ้น การแบ่งเบาภาระทำให้รัฐบาลมีเวลาที่จะดำเนินการในเรื่องที่สำคัญ หรือกิจการใหญ่ ๆ ระดับชาติอันเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม ความคับคั่งของภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่รวมอยู่ส่วนกลางจะลดน้อยลง ความคล่องตัวในการดำเนินงานของส่วนกลางจะมีมากขึ้น

(4) การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ เนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ประชาชน ความต้องการ และปัญหาอย่างอื่นออกไป ผู้ที่ให้บริการหรือแก้ไขปัญหาให้ถูกจุดและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนก็ต้องเป็นผู้ที่รู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดี การบริหารงานจึงจะเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องเสียเวลาเสนอเรื่องขออนุมัติไปยังส่วนเหนือขึ้นไป ท้องถิ่นจะบริหารงานให้เสร็จสิ้นลงภายในท้องถิ่นนั่นเอง ไม่ต้องสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น

(5) การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต ผู้นำหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมือง การได้รับเลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่น ย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตนและยังฝึกฝนทักษะทางการเมืองบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย ในประเทศไทย ผู้นำทางการเมืองที่มีชื่อเสียง เช่น นายทองหยด จิตตะวีระ, นายสุรินทร์ เทพกาญจนนา เป็นต้น

ล้วนแต่มีผลงานจากการเป็นนายกเทศมนตรี หรือผู้บริหารท้องถิ่นมาก่อน จนสามารถประสบความสำเร็จเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงในระดับชาติ (วิญญู อังคนารักษ์, 2518:98)

(6) การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวความคิด ในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง การปกครองท้องถิ่นโดยยึดหลักการกระจายอำนาจ ทำให้เกิดการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม การดำเนินงานพัฒนาชนบทที่ผ่านมายังมีอุปสรรคสำคัญประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมจากประชาชนในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งการพัฒนาชนบทที่สัมฤทธิ์ผลนั้น จะต้องมาจากการริเริ่มช่วยเหลือตนเองของท้องถิ่น ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกัน โดยอาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ซึ่งต้องมาจากการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง มิเช่นนั้นแล้ว การพัฒนาชนบทจะเป็นลักษณะ “หยิบยื่นยัดใส่หรือกึ่งหยิบยื่นยัดใส่” เกิดความคาดหวัง ทุกปีจะมี “ลาภลอย” แทนที่จะเป็นผลดีต่อท้องถิ่น กลับสร้างลักษณะการพัฒนาแบบพึ่งพา ไม่ยอมช่วยเหลือตนเอง อันเป็นผลทางลบต่อการพัฒนาพื้นฐานระบอบประชาธิปไตย (ลิขิต ชีรเวคิน, 2528:3-4) ดังนั้นการกระจายอำนาจจึงจะทำให้เกิดลักษณะการพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการพัฒนาชนบทอย่างยิ่ง

4. องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ระบบการปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ คือ (อุทัย หิรัญโต, 2523:22)

1) สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2) พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งอนามัยโลก (FAO) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และบุคลากร เป็นต้น

3) การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4) องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยพลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5) การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6) อิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายในขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ

7) งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8) การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยส่วนรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้มิได้หมายความว่ามีความมีอิสระเต็มที่ที่เดียวคงหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไป (อนันต์ อนันต์กุล, 2521:10) รัฐจึงต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรม การปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองมีการเลือกตั้ง มีองค์กรหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือ ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง (<http://www.onec.go.th>)

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

1. ความหมายของการวางแผน

อนันต์ เกตุวงศ์ (2541:6) ได้ให้ความหมายระบุคำว่า การวางแผน (Planning) มาจากคำภาษาละตินว่า แพลนัม (Plannum) ซึ่งหมายถึงพื้นที่ราบ (Flat Surface) และได้นำมาใช้ในภาษาอังกฤษ

เมื่อศตวรรษที่ 17 โดยพจนานุกรมออกซ์ฟอร์ด (Oxford Dictionary) ตามความหมายของพจนานุกรม หมายถึง การกำหนดแบบฟอร์มในทางราบ เช่น แผนที่และแบบพิมพ์เขียว (Blueprint) ของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ (2526:56) ให้คำนิยามของการวางแผนว่าเป็นความพยายามจริงจังที่จะเข้าไปมีอิทธิพลในการกำหนดทิศทาง คู่มือการเปลี่ยนแปลงของปัจเจกทางเศรษฐกิจหรือการวางแผนพัฒนาเป็นการวางแผนทางปฏิบัติในอนาคตอย่างมีเกณฑ์ และเป็นการใช้ความพยายามที่ต่อเนื่อง เพื่อเลือกเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในการบรรลุเป้าหมาย

2. องค์ประกอบของการวางแผน

ปรกรณ์ ปรียากร (2542:26-28) แยกองค์ประกอบของการวางแผนได้ 7 ประการ ดังนี้

(1) การวางแผนเป็นกระบวนการ (Process) กระบวนการในที่นี้หมายถึงกิจกรรมที่ต่อเนื่องกันซึ่งเกิดขึ้นในหน่วยเดียวกัน กิจกรรมนี้ต้องการทั้งทรัพยากรและพลังงานเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้

(2) การเตรียมการ (Preparing) การวางแผนเป็นกระบวนการของการเตรียมชุดหนึ่งของการตัดสินใจเพื่อให้ได้รับการอนุมัติและดำเนินการโดยองค์กรอื่น แม้ว่าหน่วยงานหนึ่งมีหน้าที่วางแผน มีอำนาจอนุมัติและดำเนินการตามแผนก็ตาม กระบวนการดังกล่าวนี้ยังมีอยู่ต่างหากโดยเฉพาะ

(3) ข้อมูลข่าวสาร (Information or a Set) ข้อมูลข่าวสารเปรียบได้กับเส้นเลือดใหญ่ของการเตรียมการในการวางแผน ดังนั้น ข้อมูลข่าวสารจึงเป็นสิ่งที่นักวางแผนต้องสืบค้นรวบรวมคัดแยก วิเคราะห์ กลั่นกรอง และสรุปจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร

(4) การตัดสินใจเพื่อการกระทำ (Decisions for Action) การวางแผนมุ่งสู่การกระทำเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ได้มุ่งไปสู่วัตถุประสงค์อย่างอื่น แต่การวางแผนก็มีผลงาในระดับสอง (Secondary Results) อื่นหลาย ๆ อย่าง เช่น การพัฒนาด้านการบริหาร การพัฒนาการตัดสินใจและการฝึกอบรมให้คนทำงานร่วมกัน เป็นต้น

(5) ในอนาคต (In the Future) ลักษณะสำคัญยิ่งของการวางแผน ได้แก่ การมุ่งสู่อนาคต มีการพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคต ความไม่แน่นอน และเงื่อนไข

(6) การมุ่งสู่การทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ (Directed at Achieving Goals) กระบวนการวางแผนจะไม่สามารถดำเนินไปได้ ถ้าขาดวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ เพราะวัตถุประสงค์จะเป็นตัวกำหนดทิศทาง จุดหมายปลายทางของการกระทำเป็นกระบวนการดังกล่าวมา

(7) ใช้วิธีการที่ให้ผลงานสูง (By Optimal Means) จุดสำคัญอันหนึ่งในกระบวนการวางแผนก็คือ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการกับเป้าหมาย (Means/and Ends) เพื่อเลือกวิธีการกระทำที่ก่อให้เกิดผลตามเป้าหมายมากที่สุด

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า การวางแผนก็คือ การตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกทางเลือกเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์หรือวิธีการกระทำ โดยทั่วไปจะเป็นการตอบคำถามต่อไปนี้ คือ จะทำอะไร (What) ทำไมจึงต้องทำ (Why) ใครบ้างที่จะเป็นผู้กระทำ (Who) จะกระทำเมื่อใด (When) จะกระทำกันที่ไหนบ้าง (Where) และจะกระทำกันอย่างไร (How) การตอบคำถามทั้งห้าประการแรกสามารถทำได้โดยบุคคลทั่ว ๆ ไป หรือบุคคลที่เป็นผู้บริหารซึ่งมีความรู้ ประสบการณ์กว้าง ๆ เพราะทำได้โดยใช้ความสามารถทั่ว ๆ ไป ส่วนการตอบคำถามสุดท้ายคือ ทำอย่างไร จำเป็นต้องมีผู้มีความรู้เฉพาะด้าน หรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นโดยตรง เช่น วิศวกร แพทย์ หรือนิติกร เป็นต้น ผู้ที่ไม่มีความรู้และประสบการณ์เฉพาะด้าน จะไม่สามารถบอกได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น การวางแผนทั่ว ๆ ไปจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลจำนวนหนึ่ง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีงานวิจัยที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

อลงกรณ์ ปราบโพธิ์ (2545) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ 5 ปี (พ.ศ.2545-2549) โดยกระบวนการประชาคม กรณีศึกษาอำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการวางระบบประชาคมอำเภอ โดยกระทรวงมหาดไทยในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในชุมชนของตนเองอย่างมีระบบอันส่งผลให้แผนพัฒนาอำเภอสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง อีกทั้งจะได้ ทราบถึงข้อจำกัดในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาอำเภอในรูปแบบเดิมที่จัดทำโดยภาครัฐ เพื่อศึกษาแนวทางและกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาอำเภอในรูปแบบใหม่ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงแผนพัฒนาอำเภอให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

ประจักษ์ วงศ์ปัญญา (2545) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาอำเภอร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลในการดำเนินงานของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อศึกษาความรู้และการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน

ตำบลและประชาชน และเพื่อระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จากผลการวิจัยพบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลระดับมากที่สุดคือ มีส่วนร่วมในการเสียสละแรงงานต่อกิจกรรมการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์มีส่วนร่วมน้อย

ววงทอง โยธาใหญ่ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ว่าการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ ได้มีความพยายามที่จะปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่บางส่วนยังปฏิบัติไม่ครบกระบวนการตามที่ระเบียบกำหนด ประชาชนยังไม่ค่อยให้ความสนใจในกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการเข้าร่วมตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งอาจส่งผลให้การแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

นภรัตน์ เจริญรัตน์ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ สรุปได้ว่าประชาชนมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและการบริหารในระดับต่ำ ทุกขั้นตอนกระบวนการนับตั้งการวางแผน ค้นหาสาเหตุของปัญหา การร่วมเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ การเป็นผู้รับประโยชน์ และการประเมินผล

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2548) ได้ทำการศึกษาวิจัยการประเมินประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสามารถสรุปได้ว่าการบริหารงานของเทศบาลทั่วประเทศ ด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ประชาชนให้ความสนใจต่อการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลอยู่ในระดับต่ำ

คิลปะชัย คำชู (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปาง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลปัจจุบันอยู่ในเกณฑ์มีความรู้ที่อยู่ในระดับมาก และมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลปัจจุบันอยู่ในเกณฑ์การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ปนัดดา บรรณแสง (2548) ได้ทำการศึกษาการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลนครเชียงใหม่ (พ.ศ. 2545 – 2549) ซึ่งการวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางและกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยกระทรวงมหาดไทย ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนของตนเองและเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมของเทศบาลซึ่งส่งผลให้แผนพัฒนาเทศบาลสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง อีกทั้งยังได้รับทราบถึงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา ในรูปแบบการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงแผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี ให้สอดคล้องและตรงกับความต้องการของประชาชน ซึ่งผลการศึกษาทำให้ทราบว่า ประธานชุมชนและกรรมการชุมชนมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับมาก

พิกุล สัจจามรรค (2548) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลนครลำปาง อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในพื้นที่เทศบาลนครลำปาง ผลการศึกษาพบว่าประเด็นการเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาเทศบาลนครลำปาง ประชาชนจำนวนมากมีความรู้พื้นฐานในเรื่องสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ สอดคล้องกับรัฐบาลให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น พบว่ากิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีนครลำปาง แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความสนใจในความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่น ประเด็นการขยายผลการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลนครลำปาง คือการเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติการหรือการดำเนินการ ขั้นตอนการจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกัน และขั้นตอนการติดตามประเมินผล ซึ่งผลการศึกษาที่ได้ ประชาชนไม่เข้าไปมีส่วนร่วม เพราะมีตัวแทนหรือเพื่อนบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่แล้ว เทศบาลนครลำปางจะต้องกระตุ้น และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วม กระบวนการบริหารจัดการ ซึ่งได้แก่การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ภาวนี ไชยคำ (2549) ความพร้อมของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล กรณีศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ว่าประชาคมหมู่บ้านมีความพร้อมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลในระดับปานกลาง โดยพิจารณาจาก

องค์ประกอบของประชาคมหมู่บ้าน และความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล โดยมีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของประชาคมหมู่บ้าน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและประสบการณ์ทางการเมืองท้องถิ่น ไม่มีผลต่อระดับความพร้อมของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ปัญหาอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง ประชาคมหมู่บ้านขาดความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ส่วนปัญหาระดับน้อยคือความขัดแย้งระหว่างสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกับผู้ใหญ่บ้าน

ธนาศิษย์ หงษ์ทอง (2552) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาคมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าประชาคมหมู่บ้านส่วนใหญ่มีส่วนร่วมร่วมกับเทศบาลตำบลเชิงดอย ในการแก้ไขปัญหาการจัดทำแผนพัฒนา และการมีส่วนร่วมในการดำเนินแผนงานโครงการต่าง ๆ ในระดับมาก ประชาคมมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ของเทศบาลอันแสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาคมหมู่บ้านในระดับสูง บทบาทและศักยภาพของประชาคมในพื้นที่เทศบาล สามารถช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการวางแผนและการบริหารงานได้เป็นอย่างดี ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาคมกับเทศบาลตำบลเชิงดอยมีในระดับปานกลาง

สรรพสิทธิ์ เยาวสกุลมาศ (2552) ผลการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูล ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 57 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเฉลี่ย 56 ปี มีอาชีพหลักคือ เกษตรกร และอาชีพรองคือ รับจ้างทั่วไป มีรายได้จากการประกอบอาชีพในครัวเรือนเฉลี่ย 42,674.91 บาท/ปี ไม่มีรายได้จากป่าชุมชน ได้รับประโยชน์จากป่าชุมชนในด้านการใช้ทรัพยากรจากป่าชุมชนเป็นอาหาร แต่ไม่เคยติดต่อประสานงานเจ้าหน้าที่ป่าไม้เกี่ยวกับเรื่องป่าชุมชน มีความต้องการหน่วยงานราชการสนับสนุนการดำเนินงานในการพัฒนาป่าชุมชน

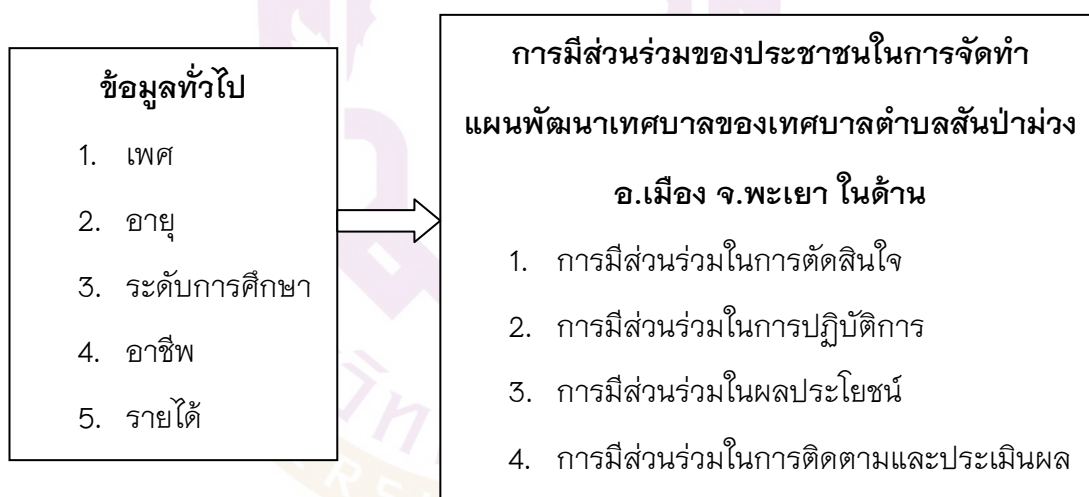
ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชนในด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการด้านการรับผลประโยชน์และด้านการประเมินผลการมีส่วนร่วมในระดับมาก

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องมาจากขาดการประสานงานระหว่างภาครัฐกับประชาชนในท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังขาดความรู้ความเข้าใจ เรื่องระเบียบขั้นตอนการจัดทำแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกลับอยู่ในระดับต่ำ โดยพบว่าปัจจัยทางสังคมมีผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น เพศ ระดับการศึกษา รายได้

การมีตำแหน่งทางสังคม ความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมที่ทำ อีกทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือผู้นำชุมชนในการปฏิบัติงานพัฒนานั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือคุณลักษณะหนึ่งเพียงอย่างเดียว หากต้องเกี่ยวเนื่องและขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือคุณลักษณะต่างๆประกอบกัน

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ผู้ศึกษา ประสงค์ที่จะศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลของ ตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผล เพื่อนำผลการศึกษาถึงประสิทธิภาพของแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง ดังแผนภูมิต่อไปนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ในครั้งนี้ได้กำหนดวิธีการศึกษาประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลสันป่าม่วง มีทั้งหมด 8 หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมด 3,009 คน

2. ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตารางของ Taro Yamane (พะยอม วงศ์สารศรี, 2549) โดยประชากร 3,009 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 353 คน หาลัดส่วนของประชากรตำบลสันป่าม่วง โดยใช้สูตร

$$\text{กลุ่มตัวอย่าง (n)} = \frac{N}{1 + N(d)^2}$$

เมื่อ N = ประชากรที่ศึกษา จำนวน 3,009 คน

(d)² = ค่าความคลาดเคลื่อนของตัวอย่าง เท่ากับ 0.05

n = จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้

$$\begin{aligned} \text{กลุ่มตัวอย่าง (n)} &= \frac{3,009}{1 + 3,009(0.05)^2} \\ &= 353 \text{ คน} \end{aligned}$$

ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างจึงเท่ากับ 353 คน

3. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

โดยได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 353 คน ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ดังนี้

ตาราง 4 แสดงจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่	จำนวนประชากร	วิธีการคำนวณ (ใช้วิธีเทียบบัญญัติไตรยางค์)	จำนวนตัวอย่าง
หมู่ที่ 1	538	$353 \times 538 / 3,009$	63
หมู่ที่ 2	314	$353 \times 314 / 3,009$	37
หมู่ที่ 3	581	$353 \times 581 / 3,009$	68
หมู่ที่ 4	382	$353 \times 382 / 3,009$	45
หมู่ที่ 5	317	$353 \times 317 / 3,009$	37
หมู่ที่ 6	356	$353 \times 356 / 3,009$	42
หมู่ที่ 7	226	$353 \times 226 / 3,009$	26
หมู่ที่ 8	295	$353 \times 295 / 3,009$	35
รวม	3,009		353

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อใช้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามปลายปิด ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และเวลาที่ท่านสะดวกในการเข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ของ Likert โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีส่วนร่วมมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีส่วนร่วมมาก
- 3 หมายถึง มีส่วนร่วมปานกลาง
- 2 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อย
- 1 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันปาม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในครั้งนี้ได้จากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลในรูปแบบการตอบแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลในรูปแบบของทฤษฎี แนวคิดรวมทั้งงานวิจัยรวบรวมได้จากการค้นคว้าเอกสารที่เป็นบทความทางวิชาการ จากหนังสือ รายงานการวิจัย เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งของส่วนราชการและเอกชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมด นำมาลงรหัสประมวลผลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package of Social Sciences) สถิติที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ย เวลาที่สะดวก การวิเคราะห์ข้อมูลตอนนี้จะนำมาแจกแจงความถี่แล้วหาค่าร้อยละ

2. ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผล การสอบถาม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล โดยการใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตาราง 5 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย

คะแนนรวมเฉลี่ย	การแปลผลข้อมูล
1.00 – 1.80	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด
1.81 – 2.61	มีส่วนร่วมน้อย
2.62 – 3.42	มีส่วนร่วมปานกลาง
3.43 – 4.23	มีส่วนร่วมมาก
4.24 – 5.00	มีส่วนร่วมมากที่สุด

3. ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ผลข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล โดยสรุปการศึกษาเป็นหมวดหมู่และนำไปรวมกับข้อมูลส่วนใหญ่ที่ได้จากการศึกษาด้วยเครื่องมือประเภทอื่น เพื่อประกอบการวิเคราะห์เนื้อหาให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการศึกษา เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตำบลสันปาม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผลการรวบรวมข้อมูลที่ทำกรเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 353 ตัวอย่างนั้น ได้รับแบบสอบถามกลับคืน ครบทั้ง 353 ชุด คิดเป็น 100% ผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close Ended) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และเวลาที่สะดวกในการเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

2. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตำบลสันปาม่วง

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันปาม่วง

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันปาม่วง แบบสอบถามเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close Ended) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และเวลาที่สะดวกในการเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏ ดังนี้

ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	201	56.9
หญิง	152	43.1
รวม	353	100

จากตาราง 6 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 56.9 เพศหญิง 152 คน คิดเป็นร้อยละ 43.1

ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18-31 ปี	95	26.9
31-40 ปี	100	28.3
41-50 ปี	73	20.7
51-60 ปี	67	19.0
61 ปีขึ้นไป	18	5.1
รวม	353	100

จากตาราง 7 ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 รองลงมาคืออายุอยู่ในช่วง 18-30 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 อายุ 41-50 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 20.7 อายุ 51-60 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 และช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไปมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.1 ตามลำดับ

ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	105	29.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	53	15.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	88	24.9
อนุปริญญา	47	13.3
ปริญญาตรี	59	16.7
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.3
รวม	353	100

จากตาราง 8 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 29.7 รองลงมามีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 24.9 ระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 ระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 53 คน

คิดเป็นร้อยละ 15.0 ระดับการศึกษาอนุปริญญาตรีมีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีจำนวนน้อยที่สุดคือ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

ตาราง 9 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียน/นักศึกษา	29	8.2
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	30	8.5
พนักงานบริษัท/ห้างร้าน	40	11.3
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	64	18.1
เกษตรกร	112	31.7
รับจ้างทั่วไป	74	21.0
อื่น ๆ	4	1.1
รวม	353	100

จากตาราง 9 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 รองลงมาอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 18.1 อาชีพพนักงานบริษัท/ห้างร้าน จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 11.3 อาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 และอาชีพอื่น ๆ มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1 ตามลำดับ

ตาราง 10 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	144	40.8
5,001-10,000 บาท	124	35.1
10,001-15,000 บาท	56	15.9
15,001-20,000 บาท	25	7.1
20,001 บาทขึ้นไป	4	1.1
รวม	353	100

จากตาราง 10 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมา มีรายได้ระหว่าง 5,001–10,000 บาท จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 35.1 รายได้ระหว่าง 10,000–15,000 บาท จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 15.9 รายได้ระหว่าง 15,001–20,000 บาท จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 และรายได้ 20,001 บาทขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1 ตามลำดับ

ตาราง 11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเวลาที่สะดวก

เวลาที่สะดวก	จำนวน	ร้อยละ
07.00–12.00 น.	110	31.2
12.00–17.00 น.	48	13.2
17.00–22.00 น.	195	55.2
อื่น ๆ	-	-
รวม	353	100

จากตาราง 11 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สะดวกในการเข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ช่วงเวลา 17.00–22.00 น. จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 55.2 รองลงมาสะดวกเวลา 07.00–12.00 น. จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 31.2 และเวลาที่สะดวกน้อยที่สุด คือช่วงเวลา 12.00–17.00 น. จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 13.2 ตามลำดับ

ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล

จำนวนและร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลในแต่ละด้าน

ตาราง 12 แสดงด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาเทศบาล	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	S.D.	แปล ผล	ลำดับ ที่
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
(1) การมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจ									
1. ท่านมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจแก้ไขปัญหา	69 19.5%	186 52.7%	74 21.0%	19 5.4%	5 1.4%	3.84	0.850	มาก	1

ตาราง 12 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาเทศบาล	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{\chi}$	S.D.	แปล ผล	ลำดับ ที่
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
ของเทศบาลหรือไม่									
2. ท่านได้นำ แผนงาน/โครงการต่าง ๆ เสนอต่อที่ประชุม ประชาคมเพื่อนำไปสู่ การจัดทำแผนพัฒนา สามปี หรือไม่	74 21.0%	135 38.2%	118 33.41%	17 4.8%	9 2.5%	3.70	0.938	มาก	2
3. ท่านเคยแสดง ประชามติการคัดค้านถ้า เทศบาลดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมไม่ถูกต้อง หรือไม่	41 11.6%	139 39.4%	125 35.4%	23 6.5%	25 7.1%	3.42	1.017	ปาน กลาง	6
4. ท่านเคยร่วม ตัดสินใจในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีหรือไม่	31 8.8%	176 50.7%	115 32.6%	18 5.1%	10 2.8%	3.58	0.833	มาก	5
5. ท่านเคยให้ คำปรึกษากับตัวแทน ชุมชนในการแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ ของชุมชน หรือไม่	44 12.5%	189 53.5%	92 26.1%	20 5.7%	8 2.3%	3.68	0.847	มาก	4
6. ท่านเคยร่วมกับ เทศบาลในการพิจารณา ความเป็นไปได้ของ โครงการต่าง ๆ หรือไม่	70 19.8%	145 41.1%	108 30.6%	19 5.4%	11 3.1%	3.69	0.952	มาก	3
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม						3.65	0.906	มาก	

จากตาราง 12 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.65 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อพบว่ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาของเทศบาลอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.84 รองลงมาคือได้นำแผนงาน/โครงการต่างๆเสนอต่อที่ประชุมประชาคมเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาสามปี มีค่าเฉลี่ย 3.70 เคยร่วมกับเทศบาลในการพิจารณาความเป็นไปได้ของ

โครงการต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 3.69 เคยให้คำปรึกษากับตัวแทนชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.68 เคยร่วมตัดสินใจในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี มีค่าเฉลี่ย 3.58 และลำดับสุดท้ายเคยแสดงประชามติการตัดด้านถ้าเทศบาลดำเนินโครงการหรือกิจกรรมไม่ถูกต้อง มีค่าเฉลี่ย 3.42

ตาราง 13 แสดงด้านการมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนา เทศบาล	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	S.D.	แปล ผล	ลำดับ ที่
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
(2) การมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติ									
1. ท่านเคยให้ความ ร่วมมือสนับสนุนเมื่อเทศบาล นำแผนพัฒนาสามปีไป ดำเนินการหรือไม่	63 17.8%	189 53.5%	89 25.2%	9 2.5%	3 0.8%	3.85	0.767	มาก	1
2. ท่านเคยร่วมเป็น กรรมการหรือได้ร่วม คัดเลือกผู้แทนประชาคมเพื่อ เป็นคณะกรรมการพัฒนา เทศบาลหรือไม่	61 17.3%	147 41.6%	111 31.4%	13 3.7%	21 5.9%	3.61	1.009	มาก	5
3. ท่านเคยร่วม ตรวจสอบความถูกต้องของ แผนพัฒนาสามปีกับทาง เทศบาลหรือไม่	51 14.4%	156 44.2%	113 32.0%	13 3.7%	20 5.7%	3.58	0.974	มาก	6
4. ท่านเคยแสดงออกหรือ ให้ความเห็นเกี่ยวกับความ เหมาะสมหรือไม่สมประโยชน์ ต่อโครงการตามแผนพัฒนา สามปีของเทศบาลหรือไม่	68 19.3%	144 40.8%	106 30.0%	22 6.2%	13 3.7%	3.66	0.979	มาก	4
5. ท่านเคยเข้าร่วมกับ ทางเทศบาลในการนำ แผนงาน/โครงการและ กิจกรรมการพัฒนาที่ เทศบาลจัดให้มีขึ้นในชุมชน ไปดำเนินการหรือไม่	48 13.6%	193 54.7%	93 26.3%	15 4.2%	4 1.1%	3.75	0.783	มาก	3

ตาราง 13 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาเทศบาล	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{\chi}$	S.D.	แปล ผล	ลำดับ ที่
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
6. ท่านเคยร่วมให้การ ดูแลบริการสาธารณะที่ เทศบาลจัดให้ เช่น ไฟฟ้า สาธารณะ กระจกไม้ดอก/ ไม้ประดับ ถังขยะ ฯลฯ หรือไม่	79	161	88	20	5	3.82	0.893	มาก	2
	22.4%	45.6%	24.9%	5.7%	1.4%				
	ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม					3.71	0.900	มาก	

จากตาราง 13 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.71 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อพบว่า ส่วนใหญ่เคยให้ความร่วมมือสนับสนุน เมื่อเทศบาลนำแผนพัฒนาสามปีไปดำเนินการมีค่าเฉลี่ย 3.71 รองลงมาเคยร่วมให้การดูแลบริการสาธารณะที่เทศบาลจัดให้ เช่น ไฟฟ้าสาธารณะ กระจกไม้ดอก/ไม้ประดับ ถังขยะ ฯลฯ มีค่าเฉลี่ย 3.82 เคยเข้าร่วมกับทางเทศบาลในการนำแผนงาน/โครงการและกิจกรรมการพัฒนาที่เทศบาลจัดให้มีขึ้นในชุมชนไปดำเนินการ มีค่าเฉลี่ย 3.75 เคยแสดงออกหรือให้ความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมหรือไม่สมประโยชน์ต่อโครงการตามแผนพัฒนาสามปีของเทศบาล มีค่าเฉลี่ย 3.66 เคยร่วมเป็นกรรมการหรือได้ร่วมคัดเลือกผู้แทนประชาคมเพื่อเป็นคณะกรรมการพัฒนาเทศบาล มีค่าเฉลี่ย 3.61 และลำดับสุดท้ายเคยร่วมตรวจสอบความถูกต้องของแผนพัฒนาสามปีกับทางเทศบาลมีค่าเฉลี่ย 3.58

ตาราง 14 แสดงด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาเทศบาล	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{\chi}$	S.D.	แปล ผล	ลำดับ ที่
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
(3) การมีส่วนร่วมในการ รับผลประโยชน์									
1. บริการสาธารณะ ประโยชน์ที่เทศบาลจัดสรร ให้เป็นไปตามแผนงาน/ โครงการและกิจกรรมใหม่	58	175	104	13	3	3.77	0.795	มาก	3
	16.4%	49.6%	29.5%	3.7%	0.8%				

ตาราง 14 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาเทศบาล	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{\chi}$	S.D.	แปล ผล	ลำดับ ที่
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
2. ท่านเคยร่วมเสนอ ขอรับการสนับสนุน งบประมาณจากทาง เทศบาล และได้รับการ จัดสรรตามประสงค์ หรือไม่	68	172	84	22	7	3.77	0.899	มาก	3
3. โครงการหรือ กิจกรรมที่เทศบาล ดำเนินการ ประชาชนใน ชุมชนได้รับประโยชน์ โดยตรงหรือไม่	82	190	74	5	2	3.98	0.742	มาก	1
4. บริการสาธารณะ ประโยชน์ที่เทศบาลจัดสรร ให้เป็นไปตามลำดับความจำ เป็นและความสำคัญของ ปัญหาหรือไม่	59	200	83	9	2	3.86	0.734	มาก	2
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม						3.85	0.792	มาก	

จากตาราง 14 ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.85 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อพบว่า โครงการหรือกิจกรรมที่เทศบาลดำเนินการ ประชาชนในชุมชนได้รับประโยชน์โดยตรง มีค่าเฉลี่ย 3.98 รองลงมาบริการสาธารณะประโยชน์ที่เทศบาลจัดสรรให้เป็นไปตามลำดับความจำเป็นและความสำคัญของปัญหา มีค่าเฉลี่ย 3.86 และลำดับสุดท้ายบริการสาธารณประโยชน์ที่เทศบาลจัดสรรให้ เป็นไปตามแผนงาน/โครงการ รวมถึงเคยร่วมเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากทางเทศบาล และได้รับการจัดสรรตามประสงค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77

ตาราง 15 แสดงการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาเทศบาล	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	S.D.	แปล ผล	ลำดับ ที่
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด				
(4) การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล									
1. ท่านเคยร่วม ตรวจสอบการดำเนิน กิจกรรมโครงการพัฒนาที่ เทศบาลดำเนินการ เช่น การจัดจ้างก่อสร้าง การ จัดซื้อครุภัณฑ์ หรือไม่	59 16.7%	200 56.7%	83 23.5%	9 2.5%	2 0.6%	3.63	1.023	มาก	2
2. ท่านเคยเข้าร่วม ประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามแผนพัฒนาของ เทศบาลหรือไม่	47 13.3%	170 48.2%	101 28.6%	20 5.7%	15 4.2%	3.61	0.936	มาก	3
3. เคยติดต่อกับ เทศบาลเกี่ยวกับผลความ คืบหน้าการดำเนิน โครงการพัฒนาเท่ากันท่าน หรือไม่	49 13.9%	184 52.1%	83 23.5%	20 5.7%	17 4.8%	3.65	0.955	มาก	1
4. ท่านเคยสอบถาม ผู้รับผิดชอบโครงการ เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา การพัฒนาท้องถิ่นหรือไม่	53 15.0%	169 47.9%	97 27.5%	21 5.9%	13 3.7%	3.65	0.933	มาก	1
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม						3.64	0.962	มาก	

จากตาราง 15 ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในการรับ
ผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.64 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อ
พบว่า ส่วนใหญ่เคยสอบถามผู้รับผิดชอบโครงการ เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการพัฒนาท้องถิ่น
และเคยติดต่อกับเทศบาลเกี่ยวกับผลความคืบหน้าการดำเนินโครงการพัฒนาเท่ากัน มีค่าเฉลี่ย
3.65 รองลงมาเคยร่วมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมโครงการพัฒนาที่เทศบาลดำเนินการ เช่น
การจัดจ้างก่อสร้าง การจัดซื้อครุภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 3.63 และลำดับสุดท้ายเคยเข้าร่วมประเมินผล
การปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาของเทศบาล มีค่าเฉลี่ย 3.61

ตาราง 16 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมทั้งหมดของความคิดเห็น
ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล	\bar{X}	S.D.	แปล ผล	ลำดับ ที่
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.65	0.906	มาก	3
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	3.71	0.900	มาก	2
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.85	0.792	มาก	1
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	3.64	0.962	มาก	4
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม	3.71	0.89	มาก	

จากตาราง 16 ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.71 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อพบว่าส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 3.85 รองลงมาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ย 3.71 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 3.65 และลำดับสุดท้ายการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 3.64

ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง

ตาราง 17 แสดงจำนวนของข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป	จำนวนความถี่
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	
1. ควรมีการประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหา	10
2. ควรมีการประชาสัมพันธ์ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	27
ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	
1. ควรเปิดกว้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการจัดซื้อจัดจ้าง	15
2. การเป็นกรรมการตรวจรับงานจ้างของประชาชนควรคัดสรรบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถที่เหมาะสม	43

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะทั่วไป	จำนวนความถี่
3. ควรให้ประชาชนที่มีความรู้ร่วมเป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง	20
ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	
1. ควรมีการแจ้งประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าในการขอเข้ารับการประชุมสภาหรือการประชุมจัดทำแผน	28
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	
1. ควรมีการติดตามผลและสรุปปัญหาเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนา	34
2. ควรมีการติดตามระหว่างดำเนินการตามแผน	17
รวม	194

ตาราง 17 พบว่าประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ทั้ง 4 ด้าน เรียงความถี่ในแต่ละด้านได้ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะควรมีการประชาสัมพันธ์ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มากที่สุด จำนวน 27 คน รองลงมาคือควรมีการประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหา จำนวน 10 คน

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะการเป็นกรรมการตรวจรับงานจ้างของประชาชนควรคัดสรรบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสม จำนวน 43 คน รองลงมาคือควรให้ประชาชนที่มีความรู้ร่วมเป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง จำนวน 20 คน และลำดับสุดท้ายคือควรเปิดกว้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 15 คน

ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะควรมีการแจ้งประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าในการขอเข้ารับการประชุมสภาหรือการประชุมจัดทำแผน จำนวน 28 คน

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะควรมีการติดตามผลและสรุปปัญหาเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนา จำนวน 34 คน รองลงมาคือควรมีการติดตามระหว่างดำเนินการตามแผน จำนวน 17 คน

บทที่ 5

บทสรุป

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษา พบว่า ประชากรเป็นเพศชาย จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 56.9 เพศหญิง จำนวน 152 คิดเป็นร้อยละ 43.1 ส่วนใหญ่ร้อยละ 28.3 มีช่วงอายุ 31-40 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 29.7 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 31.7 มีอาชีพเกษตรกร ส่วนใหญ่ร้อยละ 40.8 มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน และส่วนใหญ่อายุ 55.2 มีเวลาที่สะดวกคือ 17.00-22.00 น.

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล

2.1 การมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก มีจำนวน 5 ข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้

- 1) ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาของเทศบาลหรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.84
- 2) ท่านได้นำแผนงาน/โครงการต่าง ๆ เสนอต่อที่ประชุมประชาคมเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาสามปี หรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.70
- 3) ท่านเคยร่วมกับเทศบาลในการพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการต่าง ๆ หรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.69
- 4) ท่านเคยให้คำปรึกษากับตัวแทนชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนหรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.68
- 5) ท่านเคยร่วมตัดสินใจในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีหรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.58 และ “ระดับปานกลาง” จำนวน 1 ข้อ คือ ท่านเคยแสดงประชามติการคัดค้านถ้าเทศบาลดำเนินโครงการหรือกิจกรรมไม่ถูกต้อง หรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.4

2.2 การมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติ

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้

- 1) ท่านเคยให้ความร่วมมือสนับสนุนเมื่อเทศบาลนำแผนพัฒนาสามปีไปดำเนินการหรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.85
- 2) ท่านเคยร่วมให้การดูแลบริการสาธารณะที่เทศบาลจัดให้ เช่น ไฟฟ้าสาธารณะ กระจกไม้ดอก/ไม้ประดับ ถังขยะ ฯลฯ หรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.82
- 3) ท่านเคยเข้าร่วมกับทางเทศบาลในการนำแผนงาน/โครงการ และกิจกรรมการพัฒนาที่เทศบาลจัดให้มีขึ้นในชุมชนไปดำเนินการหรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.75
- 4) ท่านเคยแสดงออกหรือให้ความเห็นเกี่ยวกับความไม่เหมาะสมหรือไม่สมประโยชน์ต่อโครงการตามแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลหรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.66
- 5) ท่านเคยร่วมเป็นกรรมการ หรือได้ร่วมคัดเลือกผู้แทนประชาคมเพื่อเป็นคณะกรรมการพัฒนาเทศบาลหรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.61
- 6) ท่านเคยร่วมตรวจสอบความถูกต้องของแผนพัฒนาสามปีกับทางเทศบาลหรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.58

2.3 การมีส่วนร่วมในด้านผลประโยชน์

จากการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในด้านผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้

- 1) โครงการ หรือกิจกรรมที่เทศบาลดำเนินการประชาชนในชุมชนได้รับประโยชน์โดยตรงหรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.98
- 2) บริการสาธารณะประโยชน์ที่เทศบาลจัดสรรให้เป็นไปตามลำดับความจำเป็นและความสำคัญของปัญหาหรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.86
- 3) บริการสาธารณประโยชน์ที่เทศบาลจัดสรรให้เป็นไปตามแผนงาน/โครงการ และกิจกรรมหรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.77
- 4) ท่านเคยร่วมเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากทางเทศบาลและได้รับการจัดสรรตามประสงค์ หรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.77

2.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้

- 1) ท่านเคยติดต่อกับเทศบาลต่าบลสันปาม่วงเกี่ยวกับผลความคืบหน้าการดำเนินโครงการพัฒนาหรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.65
- 2) ท่านเคยสอบถามผู้รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการพัฒนาท้องถิ่นหรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.65

3) ท่านเคยร่วมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมโครงการพัฒนาที่เทศบาล
ดำเนินการ เช่น การจัดจ้างก่อสร้าง การจัดซื้อครุภัณฑ์ หรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.63

4) ท่านเคยเข้าร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาของเทศบาล
หรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.61

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง
อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ยทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเกศิณี พรหมตัน (2550) ศึกษาการมี
ส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลตำบลแม่ใจ จังหวัดเชียงใหม่
ธนาศิษย์ หงส์ทอง (2552) การมีส่วนร่วมของประชาคมในการดำเนินงานขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเชียงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
และสรรพสิทธิ์ เขาวสกุลมาศ (2552) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาป่าชุมชน
บ้านใหม่พัฒนา ตำบลดอนไฟ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ซึ่งการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาอภิปรายโดยแยก
ประเด็นได้ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก พบว่าประชาชนมี
ส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาของเทศบาล การนำเสนอแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ต่อที่
ประชุมประชาคมเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาสามปี การร่วมตัดสินใจในการร่วมจัดทำ
แผนพัฒนาสามปี การให้คำปรึกษากับตัวแทนชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน
การร่วมกับเทศบาลในการพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผล
การศึกษาของ อลงกรณ์ ปราบโพธิ์ (2545) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานแก้ไข
ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนของตนเองอย่างมีระบบ อันส่งผลให้แผนพัฒนาอำเภอสอดคล้องกับ
ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง อีกทั้งจะได้ทราบถึงข้อจำกัดในกระบวนการ
จัดทำแผนพัฒนาอำเภอในรูปแบบเดิมที่จัดทำโดยภาครัฐ เพื่อศึกษาแนวทางและกระบวนการ
จัดทำแผนพัฒนาอำเภอในรูปแบบใหม่ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงแผนพัฒนา
อำเภอให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

2. ด้านการมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก พบว่าประชาชนให้
ความร่วมมือสนับสนุนเมื่อเทศบาลนำแผนพัฒนาสามปีไปดำเนินการ การร่วมเป็นกรรมการ
หรือได้ร่วมคัดเลือกผู้แทนประชาคมเพื่อเป็นคณะกรรมการพัฒนาเทศบาล การร่วมตรวจสอบ

ความถูกต้องของแผนพัฒนาสามปี การแสดงออกหรือให้ความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมหรือไม่สมประโยชน์ต่อโครงการตามแผนพัฒนาสามปี การเข้าร่วมกับทางเทศบาลในการนำแผนงาน/โครงการ และกิจกรรมการพัฒนาที่เทศบาลจัดให้มีขึ้นในชุมชนไปดำเนินการ การร่วมให้การดูแลบริการสาธารณะที่เทศบาลจัดให้ เช่น ไฟฟ้าสาธารณะ กระจ่างไม้ดอก/ไม้ประดับถึงชยะ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของธนาธิศย์ หงส์ทอง (2552) พบว่าประชาคมหมู่บ้านส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาและการมีส่วนร่วมในการดำเนินแผนงานโครงการต่างๆในระดับมาก และประจักษ์ วงศ์ปัญญา (2545) พบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลระดับมากที่สุดคือ มีส่วนร่วมในการเสียสละแรงงานต่อกิจกรรมการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์มีส่วนร่วมน้อย

3. ด้านการมีส่วนร่วมในด้านผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก พบว่าการบริการสาธารณะประโยชน์ที่เทศบาลจัดสรรให้เป็นไปตามแผนงาน/โครงการ การร่วมเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากทางเทศบาลและได้รับการจัดสรรตามประสงค์ โครงการหรือกิจกรรมที่เทศบาลดำเนินการ ประชาชนในชุมชนได้รับประโยชน์โดยตรง การบริการสาธารณะประโยชน์ที่เทศบาลจัดสรรให้เป็นไปตามลำดับความจำเป็น และความสำคัญของปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสรพสิทธิ์ี เยาวกุลมาศ (2552) พบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชนในด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลมีส่วนร่วมในระดับมาก อาทิ การได้รับประโยชน์จากป่าชุมชน เช่น สัตว์ป่าเห็ด หน่อไม้ น้ำผึ้ง เป็นต้น

4. ด้านการมีส่วนร่วมในด้านการติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากพบว่าการร่วมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม โครงการพัฒนาที่เทศบาลดำเนินการ เช่น การจัดจ้างก่อสร้าง การจัดซื้อครุภัณฑ์ การเข้าร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนา การติดต่อกับเทศบาลเกี่ยวกับผลความคืบหน้าการดำเนินโครงการพัฒนา การสอบถามผู้รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของปนัดดา บรรณเลง (2548) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยกระทรวงมหาดไทย ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนของตนเอง ซึ่งผลการศึกษาทำให้ทราบว่าประชาชนและกรรมการชุมชนมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับมาก

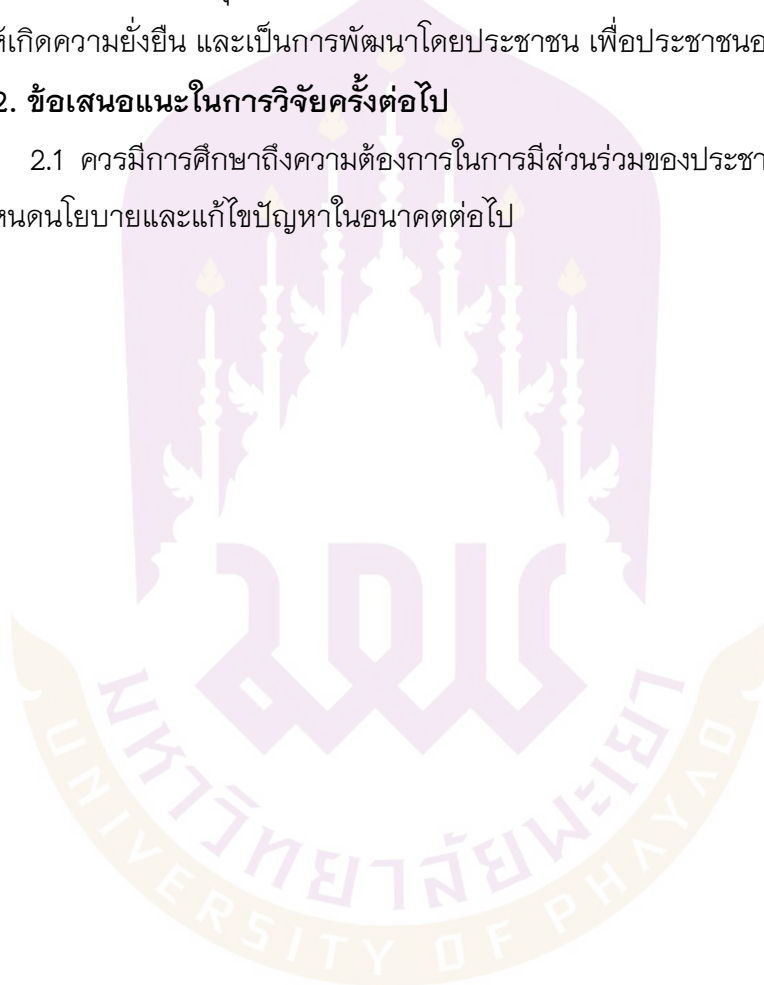
ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา อยู่ในระดับมากเป็นที่น่าพึงพอใจ ซึ่งควรรักษาระดับให้ได้เช่นนี้ต่อไป เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้คิดริเริ่มในการดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความยั่งยืน และเป็นการพัฒนาโดยประชาชน เพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและแก้ไขปัญหาในอนาคตต่อไป

ภาคผนวก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกตุฉวี พรหมตัน. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี
ของเทศบาลตำบลแม่ใจ จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ร.ม.,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จิระศักดิ์ ลีใจเจริญ. (2534). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมของสภาตำบลในเขต
จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ ร.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. (2526). การบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- เชาว์ เดชะ. (2541). ทักษะของประชาชนต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
หนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ร.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ณรงค์ฤทธิ์ มนตรีภักดี. (2544). แนวความคิดของข้าราชการและประชาชนในการพัฒนา
ท้องถิ่น:ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.,
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- เทศบาลตำบลสันป่าม่วง. (2555). แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2555-2557). โดยเทศบาล
ตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา.
- ปนัดดา บรรณ. (2548). การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี โดยกระบวนการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในเทศบาลนครเชียงใหม่. (พ.ศ.2545-2549). การค้นคว้าแบบอิสระ
ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- ประจักษ์ วงศ์ปัญญา. (2545). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินงานขององค์การ
บริหารส่วนตำบลกรณีศึกษาอำเภอพริว จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบ
อิสระ ร.ป.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำแผนพัฒนาท้องถิ่น :
กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ร.ม.,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ธนาธิศน์ หงส์ทอง. (2552). **การมีส่วนร่วมของประชาคมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สรรพสิทธิ์ เขาวสกุลมาศ. (2552). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาป่าชุมชน บ้านใหม่พัฒนา ตำบลดอนไฟ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง.** วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สุวิทย์ นิรมลพานิช. (2550). **การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก.** วิทยานิพนธ์ ดม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). **คู่มือการปฏิบัติงานด้านการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.**
- อลงกรณ์ ปราบโพธิ์. (2545). **การจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ 5 ปี (พ.ศ. 2545-2549) โดยกระบวนการประชาคม กรณีศึกษาอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่**
การค้นคว้าแบบอิสระ รม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อนันต์ เกตุวงศ์. (2541). **หลักการและเทคนิคการวางแผน.** กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาคผนวก ก แบบสอบถาม

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยา

2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 สอบถามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

โดยผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น โดยตอบแบบสอบถามออกมาในระดับ
มาก - น้อย วัดความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ของ Likert
โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

5 หมายถึง มากที่สุด

4 หมายถึง มาก

3 หมายถึง ปานกลาง

2 หมายถึง น้อย

1 หมายถึง น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล
ตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงขอความอนุเคราะห์ผู้ตอบแบบสอบถามโปรดให้ข้อมูลที่
สอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด เพื่อให้ผู้ศึกษาจะได้นำข้อมูลที่ได้รับจากท่านมาใช้เป็น
แนวทางเบื้องต้นในการพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง
อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ให้ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนและชุมชนต่อไป
ในการนี้ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ○ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเพียงข้อเดียว

1. เพศ

- ชาย หญิง

2. อายุ

- 18- 30 ปี 31-40 ปี
 41-50 ปี 51-60 ปี
 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย อนุปริญญา
 ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
 อื่น ๆ (โปรดระบุ)

4. อาชีพ

- นักเรียน/นักศึกษา ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 พนักงานบริษัท/ห้างร้าน ประกอบธุรกิจส่วนตัว
 เกษตรกร รับจ้างทั่วไป
 อื่น ๆ (โปรดระบุ)

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,001-10,000 บาท
 10,001-15,000 บาท 15,001-20,000 บาท
 20,001 บาทขึ้นไป

6. เวลาที่ท่านสะดวกในการเข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล

- เวลา 07.00-12.00 น. เวลา 12.00-17.00 น.
 เวลา 17.00-22.00 น. เวลาน.

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงที่สุดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสันป่าม่วง

- 5 หมายถึง มากที่สุด
 4 หมายถึง มาก
 3 หมายถึง ปานกลาง
 2 หมายถึง น้อย
 1 หมายถึง น้อยที่สุด

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. การมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ					
1.1 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาของเทศบาลหรือไม่					
1.2 ท่านได้นำแผนงาน/โครงการต่างๆเสนอต่อที่ประชุมประชาคมเพื่อนำไปจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลหรือไม่					
1.3 ท่านเคยแสดงประชามติการคัดค้านถ้าเทศบาลดำเนินโครงการหรือกิจกรรมไม่ถูกต้องหรือไม่					
1.4 ท่านเคยร่วมตัดสินใจในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลหรือไม่					
1.5 ท่านเคยให้คำปรึกษากับตัวแทนชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่างๆของชุมชนหรือไม่					

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาเทศบาล	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
1.6 ท่านเคยร่วมกับเทศบาลในการ พิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการ ต่างๆหรือไม่					
2. การมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติ					
2.1 ท่านเคยให้ความร่วมมือสนับสนุน เมื่อเทศบาลนำแผนพัฒนาไปดำเนินการ หรือไม่					
2.2 ท่านเคยเข้าร่วมเป็นกรรมการหรือ ร่วมคัดเลือกผู้แทนประชาคมเพื่อเป็น คณะกรรมการพัฒนาเทศบาลหรือไม่					
2.3 ท่านเคยร่วมตรวจสอบความ ถูกต้องของแผนพัฒนาของเทศบาล หรือไม่					
2.4 ท่านเคยแสดงออกหรือให้ ความเห็นเกี่ยวกับความไม่เหมาะสมหรือ สมประโยชน์ต่อโครงการตามแผนพัฒนา ของเทศบาลหรือไม่					
2.5 ท่านเคยเข้าร่วมกับทางเทศบาลใน การนำแผนงาน/โครงการ และกิจกรรม การพัฒนาที่เทศบาลจัดให้มีขึ้นในชุมชน ไปดำเนินการหรือไม่					
2.6 ท่านเคยร่วมให้การดูแลบริการ สาธารณะที่เทศบาลจัดให้ เช่น ไฟฟ้า สาธารณะ ถนน ฯลฯ หรือไม่					
3. การมีส่วนร่วมในด้านผลประโยชน์					
3.1 บริการสาธารณประโยชน์ที่เทศบาล จัดให้เป็นไปตามแผนงาน/โครงการ และ กิจกรรมหรือไม่					

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาเทศบาล	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
3.2 ท่านเคยร่วมเสนอขอรับการ สนับสนุนงบประมาณจากทางเทศบาล และได้รับการจัดสรรหรือไม่					
3.3 โครงการหรือกิจกรรมที่เทศบาล ดำเนินการประชาชนในชุมชนได้รับ ประโยชน์โดยตรงหรือไม่					
3.4 บริการสาธารณประโยชน์ที่ เทศบาลจัดสรรให้เป็นไปตามลำดับ ความจำเป็นและความสำคัญของปัญหา หรือไม่					
4. การมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล					
4.1 ท่านเคยร่วมตรวจสอบการดำเนิน กิจกรรมโครงการพัฒนาที่เทศบาล ดำเนินการ เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง หรือไม่					
4.2 ท่านเคยเข้าร่วมประเมินผลการ ปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาของเทศบาล หรือไม่					
4.3 ท่านเคยติดต่อสอบถามเทศบาล เกี่ยวกับการดำเนินโครงการต่างๆหรือไม่					
4.4 ท่านเคยสอบถามผู้รับผิดชอบ โครงการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการ พัฒนาท้องถิ่นหรือไม่					

ส่วนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผน

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

.....

.....

.....

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

.....

.....

.....

3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

.....

.....

.....

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ นามสกุล	นายดำเนิน เสนาะสำเนียง
วัน เดือน ปี เกิด	วันที่ 6 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2517
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 22 หมู่ที่ 10 ตำบลป่าตาล อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย
ที่ทำงานปัจจุบัน	เทศบาลตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลสันป่าม่วง
ประสบการณ์การทำงาน	
พ.ศ. 2554	หัวหน้าสำนักปลัด (นักบริหารงานทั่วไป 6)
พ.ศ. 2554	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6ว
พ.ศ. 2552	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 5
พ.ศ. 2550	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 4
พ.ศ. 2548	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 3
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2545	ศศ.บ. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง